

R O M Â N I A
ÎN ALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Secția I civilă

Decizia nr. 454/2017

Ședința publică din 15 martie 2017

Decizia nr. 454/2017

Asupra cauzei civile de față, deliberând, constată următoarele:

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului București, secția a III-a civilă, la data de 09.11.2012, reclamantii Banca A. Italia - Sucursala București, B., C. au chemat în judecată pe pârâții D., E. și SC F. SRL, solicitând instanței să pronunțe o hotărâre prin care să dispună interzicerea încălcării drepturilor nepatrimoniale ale reclamanților, prin interzicerea publicării de noi articole din seria campaniei de presă de denigrare inițiată împotriva reclamanților, încetarea provizorie a acestei campanii prin scoaterea de pe site-ul www.x.ro a articolelor „A., banca preferată a hackerilor”, „Puci la Banca Națională” și „G., „cârțița» S.R.I., printre puciștii anti-guvernatorul Băncii Naționale”, publicate în data de 08.07.2012, 18.07.2012 și 15.10.2012; luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor, în sensul constatării existenței pe site-ul www.x.ro a celor trei articole menționate.

În motivarea cererii s-a susținut că, începând cu luna iulie 2012, reclamanta Banca A., dar și directorii săi, reclamantii B. și C., au devenit ținta unei susținute campanii denigratoare de presă inițiate de către pârâți, prin intermediul cotidianului x, al cărui proprietar, redactor-sef și, respectiv angajat, în calitate de ziarist, sunt aceștia.

Astfel, la data de 08.07.2012, în ediția on-line a cotidianului x, pe site-ul www.x.ro, a apărut articolul intitulat „A., banca preferată a hackerilor”, semnat de autorul E. În aceeași publicație și având același autor, la data de 18.07.2012, în ediția on-line, a apărut articolul intitulat „Puci la Banca Națională”.

Ulterior, la data de 15.10.2012, în ediția on-line a aceluiași cotidian, a fost publicat un nou articol intitulat „G., „cârțița» S.R.I., printre puciștii anti-guvernatorul Băncii Naționale”.

În cuprinsul acestor articole, autorul E. a făcut o serie de afirmații false, calomnioase și defăimătoare (detaliate în cuprinsul cererii), atât la adresa reclamantei Banca A., cât și a reclamanților B. și C., directori ai acestei bănci.

S-a susținut, de către reclamanți, că cererea de ordonanță președințială este întemeiată, fiind îndeplinite atât condițiile prevăzute de dispozițiile art. 255 noul C. civ., cât și cele ale art. 581 C. proc. civ.

Urmare a solicitării instanței vizând precizarea temeiului juridic al cererii de chemare în judecată, reclamantii au depus la dosar o cerere modificatoare prin care au solicitat să se dispună constatarea caracterului ilicit al faptei pârâților, de a publica pe site-ul www.x.ro articolele defăimătoare intitulate „A., banca preferată a hackerilor”, „Puci la Banca Națională” și „G., „cârțița» S.R.I., printre puciștii anti-guvernatorul Băncii Naționale”, publicate în ediția on-line din data de 08.07.2012, 18.07.2012 și 15.10.2012; încetarea și interzicerea pentru viitor a încălcării drepturilor nepatrimoniale la demnitate, onoare și bună-reputație a reclamanților; obligarea pârâților, pe cheltuiala lor, la publicarea hotărârii de condamnare, atât în cotidianul x și pe site-ul www.x.ro, cât și într-un alt cotidian național de largă răspândire; obligarea pârâților la plata sumei de 300.000 euro Băncii A. - Sucursala București, la 150.000 euro reclamantului B. și la 150.000 euro reclamantului C., reprezentând daune morale pentru prejudiciul creat; obligarea pârâților, în solidar, la suportarea cheltuielilor de judecată ocazionate de prezentul demers procesual.

În motivarea cererii modificatoare, reclamantii au susținut că, din eroare, cererea de ordonanță președințială, ce a făcut obiectul Dosarului nr. x/3/2012, a fost înregistrată și în prezentul dosar, în locul cererii de chemare în judecată, întemeiată pe dreptul comun.

Pârâta D. a invocat excepția tardivității formulării cererii modificatoare, excepție admisă de tribunal prin încheierea din 25.09.2013.

De asemenea, s-a dispus introducerea în cauză, în calitate de pârâtă, a societății H. SRL - în insolvență, care era editorul ziarului online x la momentul publicării articolelor incriminate.

Prin sentința nr. 233/F din 16.02.2015, Tribunalul București, secția a III-a civilă, a respins acțiunea.

Pentru a hotărî astfel, analizând cu prioritate excepția lipsei calității procesuale pasive a pârâtei SC F. SRL, tribunalul a constatat că, din relațiile comunicate de I. SPRL - Filiala București, în calitate de administrator judiciar al pârâtei SC H. SRL, a rezultat că societatea F. SRL nu este editorul ziarului online x și nici nu a publicat, în perioada iulie-octombrie 2012, articolele menționate prin cererea de chemare în judecată, situație în care această pârâtă nu are calitate procesuală pasivă în cauză.

Ca atare, cererea formulată împotriva pârâtei SC F. SRL a fost respinsă ca fiind introdusă împotriva unei persoane fără calitate procesuală pasivă.

În ceea ce privește excepția lipsei calității procesuale pasive a pârâtei D., tribunalul a reținut că, așa cum rezultă din fișa postului, aceasta are, ca principale atribuții, coordonarea activității de redacție, printre care se numără cele de verificare a articolelor, de integritate a materialelor, de planificare a editorialului și pe aceea de a răspunde de editarea subiectelor în publicație, precum și atribuții de coordonare a echipei de redactori, inclusiv a subiectelor propuse de redactori, stabilirea și discutarea articolelor și a subiectelor împreună cu redactorii.

S-a apreciat, în aceste condiții, că pârâta D. are calitate procesuală pasivă.

În drept, tribunalul a constatat că cererea se întemeiază pe dispozițiile art. 255 și art. 257 noul C. civ. și că alin. (1) al art. 255 stabilește cadrul general al sesizării instanței de judecată pentru luarea unor măsuri provizorii. Pentru a desemna titularul acțiunii, legiuitorul folosește expresia „persoana care se consideră lezată”, iar art. 257 are în vedere și persoana juridică. Textul reprezintă o transpunere a ideii de „aparență” a dreptului, caracteristică pentru procedurile în care se dispune asupra măsurilor provizorii și care nu vizează o judecată asupra fondului dreptului, ci doar încuviințează sau dispun anumite conduite ce ar fi permise sau care s-ar impune în condițiile plenitudinii de manifestare a dreptului aparent.

Măsura de la lit. a) are în vedere situațiile prevăzute de art. 253 alin. (1) lit. a) și b), care presupun acțiuni iminente sau în desfășurare, pentru care se justifică luarea unor măsuri provizorii.

Acțiunile prevăzute la lit. b), care se referă la măsuri necesare pentru „conservarea probelor”, se circumscriu cadrului mai larg al asigurării de dovezi, reglementate de Codul de procedură civilă. Conservarea probelor poate însemna constatarea unei stări de fapt, ridicarea de obiecte și înscrisuri care constituie dovezi ale încălcării drepturilor etc., măsuri pe care instanța le va autoriza, după caz.

Or, astfel cum rezultă din prevederile art. 255 noul C. civ., măsurile solicitate printr-o cerere întemeiată pe aceste dispoziții legale au un caracter provizoriu, ele neputând fi dispuse în cadrul unei acțiuni de drept comun.

În aceste condiții, cererea reclamantilor formulată împotriva pârâților persoane fizice și a pârâtei SC H. SRL a fost respinsă ca neîntemeiată.

Împotriva sentinței au declarat apel reclamantii Banca J. Italia - Sucursala București (fosta Banca A. Italia - Sucursala București), B. și C., care au solicitat, în principal, anularea sentinței și trimiterea cauzei spre rejudecare tribunalului, iar, în subsidiar, anularea și reținerea cauzei spre judecare, admiterea cererii de chemare în judecată, cu obiectul și temeiul juridic complet, astfel cum a fost precizată.

De asemenea, a declarat apel incident pârâta D., care a solicitat schimbarea soluției cu privire la temeiul și motivele respingerii acțiunii în contradictoriu cu aceasta, pentru lipsa calității sale procesuale pasive în calitate de redactor-șef, în contextul în care nu mai există temei legal pentru atragerea răspunderii redactorului-șef, având în vedere că dispozițiile art. 30 alin. (8) din Constituție descriu explicit persoanele ce vor răspunde în cazul delictelor de presă, iar redactorul-șef nu se regăsește în această categorie și că dispozițiile Legii nr. 3/1974 privind presa au fost abrogate la 09.07.2012, prin Legea nr. 95/2012, nemaieexistând o lege specială care să reglementeze delictele de presă și care să dispună atragerea răspunderii civile delictuale a redactorului-șef.

Prin decizia nr. 596/A din 03.12.2015, Curtea de Apel București, secția a IV-a civilă, a admis apelurile declarate de reclamantii și apelul incident formulat de pârâta D., a desființat sentința și a trimis cauza spre rejudecare aceleiași instanțe de fond.

Pentru a decide astfel, instanța a reținut că apelul reclamantilor conține, în esență, o critică de ordin procedural, referitoare la greșita calificare a cererii, măsură pusă în legătură cu admiterea de către prima instanță a excepției tardivității cererii modificatoare depuse după primul termen de judecată din 29.05.2013.

S-a constatat că, reținând susținerile reclamantilor referitoare la eroarea materială existentă la înregistrarea acțiunii

(datorită depunerii simultane cu cererea de ordonanță președințială), tribunalul a dispus amânarea cauzei pentru precizarea în scris a temeiului juridic al cererii întemeiate pe dispozițiile dreptului comun.

Reclamanții s-au conformat acestei solicitări, inclusiv aceleia de a depune o copie a cererii de chemare în judecată formulate pe calea ordonanței președințiale, în dovedirea susținerilor legate de eroarea la înregistrare.

Îndeplinirea acestor obligații procedurale s-a efectuat de către reclamanți în timp util, până la termenul următor, din 26.06.2013, iar față de neregularitatea procedurală acceptată a fi îndreptată, trebuie concluzionat că prima zi de înfățișare, în accepțiunea dată de art. 134 C. proc. civ. anterior, a fost cea de la termenul din 26.06.2013.

Ca atare, modificarea cererii, chiar și în conformitate cu art. 132 alin. (2) C. proc. civ., trebuia să fie primită, cu înlăturarea considerentelor de admitere a excepției tardivității cererii modificatoare.

În concluzie, instanța de apel a constatat că tribunalul a reținut în mod greșit existența unui alt obiect al cererii introductive decât cel avut în vedere în mod neechivoc de către reclamanți.

De aceea, stabilind că prin interpretarea și aplicarea eronată de către prima instanță a dispozițiilor art. 132 C. proc. civ., apelanților-reclamanți li s-a pricinuit o gravă vătămare procesuală, concretizată în chiar respingerea cererii de chemare în judecată, ca urmare a reținerii unui cadru procesual diferit de cel avut în vedere cu ocazia învestirii instanței, precum și faptul că această vătămare nu poate fi înlăturată decât prin desființarea actului de procedură întocmit cu nesocotirea normelor procedurale, Curtea a dispus admiterea apelului reclamanților, desființarea sentinței, cu trimiterea cauzei spre rejudecare aceleiași instanțe de fond.

Cu privire la apelul incident al pârâtei D., s-a constatat că, în esență, critica este de ordin procedural și vizează lipsa calității procesuale pasive a acesteia, în calitate de redactor-șef.

Pe acest aspect, s-a reținut că potrivit art. 30 alin. (8) din Constituția României: „Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.”

În condițiile în care nu există la acest moment o lege specială care să determine delictele de presă și care să dispună atragerea răspunderii civile delictuale a redactorului-șef, răspunderea civilă delictuală, în privința calității de subiect pasiv, este dată de prevederea cu caracter general arătată.

Cum în această prevedere nu este menționată calitatea de redactor-șef, între persoanele fizice sau juridice răspunzătoare de delictul de presă, s-a apreciat că nu se justifică atragerea acestei pârâte în proces și ca atare, reluarea judecării la fond să se efectueze cu excluderea acesteia din cadrul procesual pasiv.

Împotriva deciziei au declarat recurs reclamanții Banca J. Italia - Sucursala București, B. și C., care au susținut caracterul nelegal al soluției vizând admiterea apelului incident formulat de D., având în vedere următoarele argumente:

Reținând că nu există un temei legal pentru atragerea răspunderii redactorului-șef, instanța a interpretat și aplicat greșit dispozițiile din Codul civil care reglementează răspunderea civilă delictuală.

În cauză, față de faptul că nu ar fi aplicabilă vreuna din ipotezele speciale de răspundere civilă delictuală, sunt incidente dispozițiile Codului civil care reglementează regimul de drept comun al răspunderii civile delictuale.

Astfel, potrivit art. 1349 C. civ. (respectiv art. 988 din vechiul C. civ.), orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impun și să nu aducă atingere, prin acțiunile sau inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane.

Prin urmare, orice persoană care, având discernământ, încalcă această îndatorire, răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligată să le repare integral.

Contrar celor reținute de instanța de apel, faptul că legiuitorul a înțeles să reglementeze anumite ipoteze speciale ale răspunderii civile delictuale prin raportare la persoana sau tipul de prejudiciu produs prin fapta ilicită săvârșită, nu înseamnă că o persoană care nu s-ar regăsi într-una din ipotezele speciale nu ar răspunde pentru prejudiciul cauzat printr-o faptă ilicită.

Dimpotrivă, raportat la dispozițiile exprese ale Codului civil, care arată că poate fi atrasă răspunderea oricărei persoane care cauzează un prejudiciu prin săvârșirea unei fapte ilicite, rezultă că în această situație se aplică regimul general și

de drept comun al răspunderii civile delictuale.

Simplul fapt că nu există o reglementare expresă a răspunderii civile delictuale prin raportare la profesia specifică a unei persoane, nu este de natură a exonera de răspundere acea persoană care cauzează un prejudiciu prin săvârșirea unei fapte ilicite.

Rezultă că, așa cum în mod corect a reținut instanța de fond, în considerarea atribuțiilor care îi revin în exercitarea activității sale în cadrul redacției publicației x, pârâta D. avea obligația de verificare a tuturor materialelor care urmau a fi publicate, în primul rând pentru veridicitate și credibilitatea surselor, precum și pentru conformitate cu deontologia și politica editorială a instituției media.

În acest sens, fișa postului de redactor-șef demonstrează atribuțiile care reveneau pârâtei și a căror nerespectare face să se angajeze răspunderea delictuală a acesteia.

În același timp, abrogarea Legii nr. 3/1974 a presei, care institua expres răspundere redactorului-șef pentru folosirea libertății presei în scopuri potrivnice ordinii de drept ori a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, nu echivalează cu inexistența unui temei pentru a fi angrenată răspunderea redactorului-șef.

În subsidiar, s-a susținut că una din faptele ilicite imputate pârâtei D. a fost săvârșirea la 8.07.2012, iar abrogarea Legii nr. 3/1974 a intervenit la data de 9.07.2012, astfel încât instanța ar fi trebuit să aprecieze, cel puțin cu privire la această faptă, că pârâta are calitate procesuală pasivă.

În drept, au fost invocate dispozițiile art. 304 pct. 9 C. proc. civ.

Analizând criticile deduse judecății, Înalta Curte constată caracterul fondat al acestora, potrivit următoarelor considerente:

Disponând admiterea apelului incident și reluarea judecății prin excluderea din cadrul procesual pasiv a pârâtei D., instanța de apel a pronunțat o hotărâre nelegală, prin ignorarea temeiului juridic al cererii completatoare.

Astfel, primind criticile reclamantilor, instanța de apel a constatat că cererea modificatoare a acestora - prin care se arată că pretențiile deduse judecății sunt formulate pe calea dreptului comun și vizează angajarea răspunderii civile delictuale, conform art. 1357 și urm. C. civ. - a fost depusă în termen și, ca atare, este necesară reluarea judecății în fața primei instanțe, care soluționase greșit pricina pe temeiul art. 255 C. civ. (referitoare la măsurile provizorii care pot fi luate pentru încălcarea drepturilor nepatrimoniale).

Or, validând în această modalitate cadrul procesual - prin considerarea ca fiind în termen depusă cererea modificatoare - instanța de apel nu putea, decât contrazicându-și propria soluție, să admită și apelul incident al pârâtei, constatând că aceasta nu poate sta în proces față de inexistența unei legi speciale care să angajeze răspunderea civilă a redactorului-șef.

Astfel cum s-a menționat, temeiul juridic al cererii completatoare este dat de dispozițiile art. 1357 și urm. C. civ., care vizează angajarea răspunderii civile a celui care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție.

Or, prin invocarea acestor dispoziții legale, reclamantii au pretins că pârâta D., în calitate sa de redactor-șef la publicația on-line menționată, date fiind atribuțiile care îi reveneau, a săvârșit o faptă ilicită, generatoare de prejudicii, prin publicarea articolelor pretins defăimătoare.

Ignorând temeiul juridic al cererii completatoare, instanța de apel a apreciat în mod greșit ca judecata acesteia să se facă prin excluderea din cadrul procesual a pârâtei D., sub motiv că nu ar exista o lege specială în baza căreia să se angajeze răspunderea civilă a redactorului-șef.

În acest sens, trimiterea pe care o face instanța de apel la dispozițiile art. 30 alin. (8) din Constituție - care, reglementând la nivel de principiu, libertatea de exprimare, face referire la persoanele care răspund pentru informația adusă la cunoștință publică - nu este de natură să sprijine concluzia că, în absența unei legi speciale care să sancționeze delictele de presă, înseamnă că nu poate fi angajată răspunderea civilă a redactorului-șef.

Contrar aprecierii instanței de apel, dreptul comun în materia răspunderii delictuale nu este dat de norma constituțională menționată (în enumerarea căreia, neregăsindu-se calitatea de redactor-șef, ar însemna, implicit, exonerarea de răspundere a acestuia), ci de prevederile Codului civil referitoare la răspunderea civilă delictuală, care au constituit fundament juridic al pretențiilor reclamantilor.

Astfel, potrivit art. 2 alin. (2) C. civ., acesta este alcătuit dintr-un ansamblu de reguli care „constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale”.

Consecința inexistenței unei legi speciale care să reglementeze delictele de presă nu este aceea a lipsei răspunderii pentru fapte ilicite săvârșite în această materie, ci a aplicării normelor dreptului comun, cu verificarea condițiilor generale ale angajării răspunderii delictuale.

De aceea, observând temeiul juridic al cererii completatoare - dat de dispozițiile art. 1357 și urm. C. civ. - instanța de apel nu putea concluziona că pârâtei D. nu-i este justificată prezența în proces, în contextul inexistenței unei legi speciale care să reglementeze răspunderea redactorului-șef.

Dimpotrivă, temeiul de drept astfel invocat, presupune analiza pe fond a pretențiilor reclamanților și în raport cu această pârâtă, câtă vreme susținerea constantă în proces a fost aceea că publicarea materialelor defăimătoare s-a datorat inclusiv modalității defectuoase de îndeplinire a atribuțiilor redactorului-șef, care avea obligația de verificare a articolelor sub aspectul veridicității și credibilității surselor, ceea ce ar plasa fapta în sfera ilicitului civil, cu corelativul angajării răspunderii delictuale.

În acest context, admitând apelul incident și dispunând ca reluarea judecării pe fond să se realizeze cu excluderea din cadrul procesual a pârâtei D., instanța de apel a pronunțat o soluție nelegală.

Pe de o parte, a ignorat ceea ce tranșase implicit asupra temeiului juridic al pretențiilor, reprezentat de normele dreptului comun în materia răspunderii civile delictuale, atunci când a considerat cererea completatoare ca fiind făcută în termen, iar pe de altă parte, a considerat eronat că inexistența unei legi speciale ar avea drept consecință înlăturarea răspunderii delictuale, iar nu pe aceea a activării normelor de drept comun în materie.

În egală măsură, trimiterea la norma constituțională [art. 30 alin. (8)] pentru a trage aceeași concluzie, a inexistenței răspunderii pârâtei, este eronată, întrucât dispoziția din legea fundamentală este una cu caracter general în legătură cu principiul libertății de exprimare, care nu suprimă și nu înlocuiește normele de drept comun ale răspunderii delictuale, ci, dimpotrivă, arată că răspunderea civilă se angajează „în condițiile legii”, respectiv fie ale legii generale, fie ale legii speciale (ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus).

Aceasta înseamnă că, dacă în sarcina unei persoane poate fi identificată o acțiune ilicită generatoare de prejudicii prin modalitatea în care articole, informații, materiale defăimătoare au fost date publicității, răspunderea civilă nu poate fi înlăturată de plano, sub motiv că aceasta nu ar aparține categoriilor de persoane menționate în textul constituțional.

Rațiunea normei din legea fundamentală a fost a reglării la nivel de principiu a libertății de exprimare, iar nu a statuării în materia răspunderii civile delictuale, răspundere care se va angaja, în absența unei legi speciale, în conformitate cu normele dreptului comun.

Față de toate aceste considerente, s-a constatat caracterul fondat al criticilor deduse judecării, astfel încât recursul va fi admis și modificată în parte decizia atacată, în sensul respingerii apelului incident, ceea ce va avea consecința reluării judecării în primă instanță și în contradictoriu cu pârâta D.

PENTRU ACESTE MOTIVE

ÎN NUMELE LEGII

D E C I D E

Admite recursul declarat de reclamanții B., C. și Banca J. Italia - Sucursala București (fostă Banca A. Italia - Sucursala București) împotriva deciziei nr. 596/A din 3 decembrie 2015 a Curții de Apel București, secția a IV-a civilă.

Modifică, în parte, decizia atacată, în sensul că respinge apelul incident declarat de pârâta D. împotriva sentinței nr. 233 din 16 februarie 2015 a Tribunalului București, secția a III-a civilă.

Menține celelalte dispoziții ale deciziei.

Irevocabilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 15 martie 2017.